

3201

491.99-8

U-44

1894

Հրատարակութիւն Ն. Տ. Ղևոնդեանի

1895. № 53.

Դ. ԱՂԱՅԵԱՆՑ

ՈՒՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐԳ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ՏԱՄՆԵԻՄԷԿԵՐՈՐԻ ՏԻՊ

ԹԻՖԼԻՍ

Արագածիկ տպարան Մ. Մարտիրոսեանի եւ ընկ.

ՄԻԽԱԵԼԵՆ ՓՈՂՈՑ, ՏՈՒՆ № 81

1894

ИНСТИТУТ
ИСТОРИИ
СССР

261

Գրքն է 25 կողմի

2010

491.99-8
Ա-44

2002

Հրատարակող իրեն Ն. Տ.-Ղևոնդեանի

491.99-8

Դ. ԱՂԱՅԵԱՆՑ

Ա-44

ՌԻՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐԲ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ՏԱՄՆԵԻՄԷԿԵՐՈՐԻ ՏԻՊ

ВНЕДРОТЕЛЬ
ИНСТИТУТА
ТЕХНОЛОГИИ
Академии Наук
СССР

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Արագատիպ տպարան Մ. Մարտիրոսեանի եւ ընկ.
ՄԻԽԱՅԷԼԵԱՆ ՓՈՂՈՑ, ՏՈՒՆ № 81

1894

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 10-го Октября 1894 года.

50482 - ահ

36216-66

արտ

տատ տար արտ

մարտ

մարտ, մատ, տամ, առամ, արամ.

մարտը

մարտը, տատը, մատը, արտը, արամը.

մարտը տալիս է

լիս է

տալ, լալ, էլ, սէլ, իմ, սիմ, միս, մաս,
էր, սէր, տէր, սար, սալ, լար, սիրտ,
ամիս, սամի, սարի, տարի, մարի, մասիս,
մասրի, մատիտ, մարիամ.

Մարտը ամիս է:

Մի ամիս է մարտը:

Մասիսը սար է:

Արամ, արի, մի մատիտ տամ:

Մարիամ, արի, իմ մատիտը տար:

Մարտը տալիս է ճնճաղիկ.

ճնճաղիկ

ձի, ինձ, տանձ, սանձ, սալ, ծամ, ծիտ, ծիծ,
սան, նան, տակ, տիկ, կէս, մէկ, համ, կալ,
լակ, կար, նալ, նամ, աղ, տաղ, մաղ, ծաղիկ,
կաղին, իլիկ, կաղնի, կարաս, մինաս.

Մարտը ճնճաղիկ է տալիս:

Մարտ ամիսը ճնճաղիկ է տալիս:

Ջնճաղիկը մարտին կըլինի:

Մարտ ամսին ճնճաղիկ կըլինի:

ա. է. ը. ի.
մ. ը. տ. ձ. ն. կ. զ. ծ. լ. ս.
Մ. ը. Տ. Չ. ն. Կ. Ղ. Ծ. Լ. Ս.

Ապ—րի—լը կա—պոյտ մա—նու—շակ.

պ. շ. ու. ոյ.

պապ, պաս, պատ, կապ, ուր, ում, ուլ.

էշ, շուն, ուշ, շուտ, նուշ, կոյս, լոյս, ծոյլ.
կատու, կաշի, շամամ, մաշիկ, Արշակ.

կապած, անկապ, պանիր, կապոյտ, Ղուկաս.

Ապրիլը տալիս է կապոյտ մանուշակ:

Մանուշակը կապոյտ ծաղիկ է:

Կապոյտ մանուշակը ծաղկում է ապրիլին:

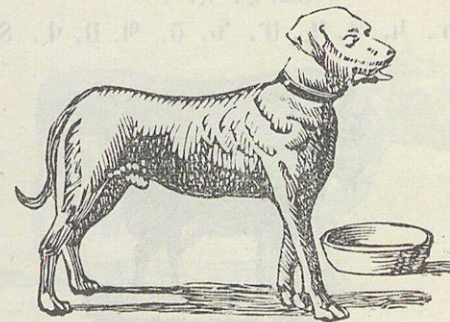
Ապրիլին ծաղկում է կապոյտ մանուշակը:

ա. է. ը. ի. ու. ոյ.

լ. ծ. կ. ձ. զ. մ. ն. շ. պ. ս. տ. ը. ւ.

Ա. է. Ը. Ի.

Լ. Ծ. Կ. Չ. Ղ. Ն. Ծ. Պ. Ս. Տ. ը.

շուն

Մայիսին բացւում է վարդը.
այ. ց. վ. դ.

այս, այդ, այն, բայց, բան, բոյս, բաց.

լաց, ցուրտ, դա, դու, դաս, սարդ.

վաղ, վաշ, վար, վուշ, սայլ, մայր, այծ.

այսպէս, այդպէս, այնպէս, վայրի.

Վարդը մայիսին է բացւում:

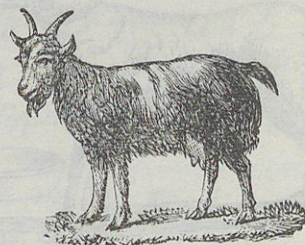
Մայիսին վարդը բացւում է:

Կարմիր վարդը բացւում է մայիսին:

ա. է. ը. ի. ու. ոյ. այ.

բ. դ. լ. ծ. կ. ճ. գ. մ. ն. շ. պ. ս. վ. տ. ր. ց. ւ.
Ա. Ե. Բ. Ի.

Բ. Դ. Լ. Ծ. Կ. Զ. Դ. Ս. Ն. Ծ. Պ. Ս. Վ. Տ. Բ. Յ. Ի.

այծ

Սոխակը երգում է անուշակ.
ո. ե. գ. խ.

սով, ծով, կով, բոխ, խակ, խաղ, խամ:

խուլ, մուխ, մեխ, սեխ, գեղ, գիր, գոմ:
գոյն, գայլ, գող, դող, տող, ցեղ, ցեխ.

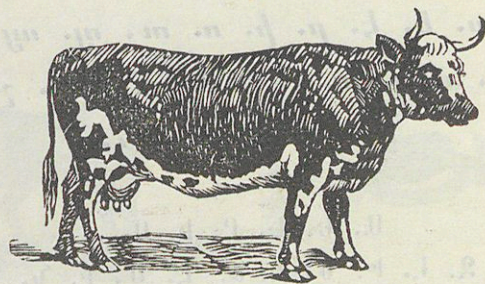
Գեղամ, Գրիգոր, գերի, խախալ, խաղող.

Սոխակը շատ անուշ է երգում:

Սոխակի երգը շատ անուշ է:

ո. աւ.

որ, որպէս, որդի, ոսկի, որբ, որդ, որս.
կաւ, խաւ, լաւ, ցաւ, նաւ.

կով

Յունիսը մեզ խոտ է տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն:

յ. զ. ո.

մեզ, ձեզ, եզ, խոզ, զոխ, զարդ, պարզ.

ռուս, ռումբ, կեռ, տառ, բառ.

յայտնի, յանկարծ, յատակ, յիսուն, Յիսուս.

լեզու, զազան, զանգակ, ռամիկ, ռեզին:

Յունիսն ու յուլիսը առատ ամիսներ են:
Ամառն ամեն բան առատ է լինում:
Ամառն անտառ, ձմեռը՝ դաշտ:

ա. ե. է. ը. ի. ո. ու. ոյ. այ.

բ. գ. դ. զ. լ. խ. ծ. կ. ձ. մ. յ. ն. շ. պ. ո.

ս. վ. տ. ը. ց. ռ.

Ա. Ե. Է. Ը. Ի. Ո.

Բ. Գ. Դ. Զ. Լ. Խ. Ծ. Կ. Զ. Դ. Մ. Ի. Ն. Շ. Պ. Ռ.

Ս. Վ. Տ. Բ. Յ. Ի.

Օգոստոսը տանձ ու խնձոր
Եւ ուրիշ շատ հասուն մրգեր:

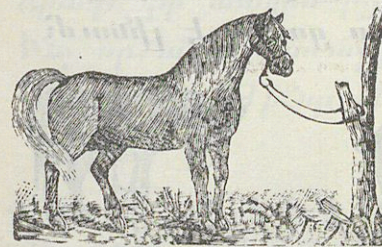
օ. և. հ.

օր, օղ, օղ, օձ, սօն, հօբ, մօր.

և, սև, խև, արև, տերև.

Օգոստոսին հասնում են շատ մրգեր:
Ես այդ ամսին իմ հօր հետ գնում եմ այգի:

Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր տեսակը:

ձի

օձ

Հոկտեմբերը կարմիր գինին,
Նոյեմբերը—բողկն ու տակը:

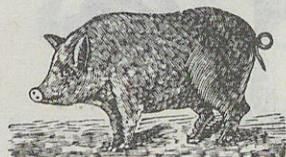
Դեկտեմբերին ձինն է գալիս,
Յունւարին ծածկւում սար ու ձոր,
Փետրւարին սկսւում է
Փոփոխակի ցուրտ ու տաք օր:
իւ. փ. ք.

ձինն, սինն, իւր, իւղ, գիւղ, շիւղ.

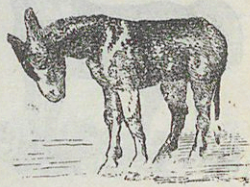
փակ, փոս, փառք, քար, քոյր, քեզ, գիրք.

արինն, հարիւր, փափուկ, բաղաք.

Ձինը դեկտեմբերին է գալիս:
Նոյեմբերին էլ է ձինն գալիս:
Սարերումը ձինը շուտ է գալիս:
Յունւարին շատ ցուրտ է լինում:

խոզ

էշ

Ահա այսպէս բոլոր տարին
Թաւալում է չորս շրջանում:
Այս պատճառով չորս ժամանակ,
Չորս եղանակ է մեզ բերում:
Թ. չ. ճ. ժ. ջ.

Թաթ, Թութ, չիթ, չէչ, ճաթ, ճութ, ճաղ.

մաճ, ճաշ, ժամ, Թեժ, խեժ, ժախ, ժեռ.

ջանք, ջուխտ, սաջ, քաջ, լանջ, ունջ, մունջ.

Թանաք, ճանաչ, ջաղաց, ժառանգ, չամիչ.

Թիւ, լրիւ, հաշիւ, տիւ, խստիւ.

Ծոյլը պատժի արժանի է:
Ճրագն իր տակին լոյս չի տալ:
Ինչ որ անես, առաջդ կը դայ:
Արած լաւութիւնը չի կորչիլ:

**Մեր դասատան աշակերտների
անունները.**

եա

Տիգրան Արամեանց.

Արսէնիկ Գուրգէնեանց.

Յարութիւն Յովսէփեանց.

Գրիգոր Միքայէլեանց.

Դանիէլ Իսրայէլեանց.

Յովհաննէս Մարկոսեանց.

Արմէօն Եսայեանց.

Աշխէն Հայկազունի.

Էդիսարէթ Արծրունի.

Հայկանուշ Աղայեանց.

Վարսենիկ Շահնազարեանց.

**Գրեցէք ձեր և ձեր ընկերների անուն-
ներն ու ազգանունները:**

յ. անձայն

**Տղայ, երեխայ, ընծայ, հսկայ, արքայ, ճանաչայ, օրւայ,
տարւայ . . .**

**(նա) զայ, տայ, լայ, կայ, զնայ, մնայ, տղայ, կարդայ,
իմանայ, մոռանայ, ուշանայ, խնդայ, ուրախանայ,
հիւանդանայ, տկարանայ, հասկանայ, լաւանայ . . .**

**(ես) եկայ, իմացայ, մոռացայ, ուշացայ, ստացայ, հաս-
կացայ, ուրախացայ, վեր կացայ, վայր եկայ, կերայ,
կշտացայ . . .**

Կիսաձայնաւոր.

**հայ, վայ, չայ, փայ, նոյ, հայր, մայր, վայր, ծայր, գայլ,
սայլ, փայլ, այլ, բայց, այծ, լոյս, բոյս, կոյս, ծոյլ,
թոյլ, նշոյլ . . .**

Բաղաձայն.

**յոյս, յոյն, յարդ, յարդ, յարկ, յիշատակ, յիշել, յան-
կարծ, յայտնի, յատակ . . .**

Վերացած.

**սա, դա, նա, սրա, գրա, նրա, (դու) ասան, աղան, արան,
կարդան, խնդան, զնան, մնա, (օտար բառեր և յատուկ
անուններ) խաթա, բալա, մաշա, բօշա, ուստա, Յուդա,
Երեմիա, Իտալիա . . .**

ՉԱՅՆԱԻՈՐՆԵՐ.

ա. ե. է. ը. ի. ո. ու. օ.
իւ. եւ. եօ.

ԲՈՂՈՐԱԳԻՐ

ա. բ. գ. դ. ե. զ. է. ը. թ. ժ. ի. լ. խ.
ծ. կ. հ. ճ. զ. ճ. յ. չ. ո. չ. պ. ջ.
ն. ս. փ. տ. ը. ց. լ. փ. ք. հ. օ. ֆ.

ԳԼԽԱԳԻՐ

Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Ի. Լ. Խ. Ծ. Կ.
Հ. Զ. Ղ. Ճ. Մ. Յ. Ն. Շ. Ո. Զ. Պ. Զ. Ռ. Ս. Վ.
Տ. Ր. Յ. Ի. Փ. Գ. Օ. Ֆ.

ՉԵՌԱԳԻՐ

ա. բ. գ. դ. ե. զ. է. ը. թ. ժ. ի. լ. խ. ծ. կ. հ. օ. դ.
ճ. մ. յ. ն. չ. պ. ջ. ո. ս. փ. տ. ը. ց. լ. փ. ք.
իւ. օ. ֆ.

ԾԱՂԱԳԻՐ

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁ
ՃՄՅՆՇՈՉՊՁՌՍՎՏՐՅԻՓ
ՕՖ

ՇՂԱԳԻՐ

ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ խ ծ կ հ ճ զ
ճ մ յ ն չ պ ջ ո ս փ տ ը ց լ փ ք
իւ օ ֆ

ԹԱՀՆԻԿՆԵՐ

Աղուհակ

ՂճԼ-ղճ-ղճԼ,

Ա՛ղճԼ-ղճԼ,

ՆճԼ, ՆճԼ,

Ա-ղուհակ,

Թը՛ռռռ...

Կաշաղակ

Ձա՛ չա՛-չա՛,

Կա՛ չա՛-չա՛,

ՂճԼ, զճԼ,

Կա՛-չա՛-ղճԼ,

Թը՛ռռռ...

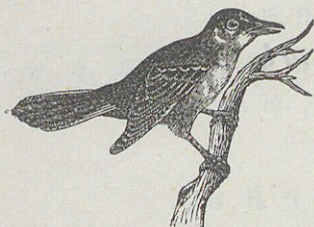
Ծիտիկ

Ծիտ եմ, ծիտ եմ,

Ծըըըըըմ եմ,

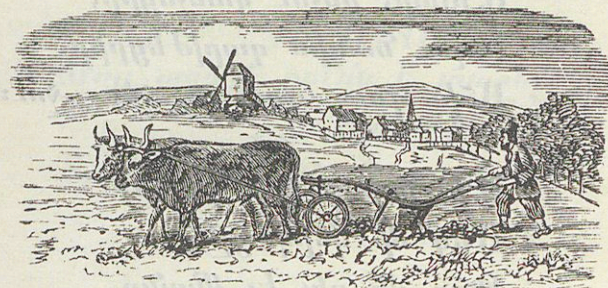
Ճիկ, Ճիկ, Ճիկ,

Աստուտում եմ,
Թռչկոտում եմ,
Տիկ, տիկ, տիկ.
Արի, թե՛րիկ,
Արի, փետրիկ,
Որ ես դառնամ
Փոքրիկ ծիտիկ,
Փոքրիկ ծիտիկ,
Պիծիկ, միծիկ,
Թը՛ռռռ...

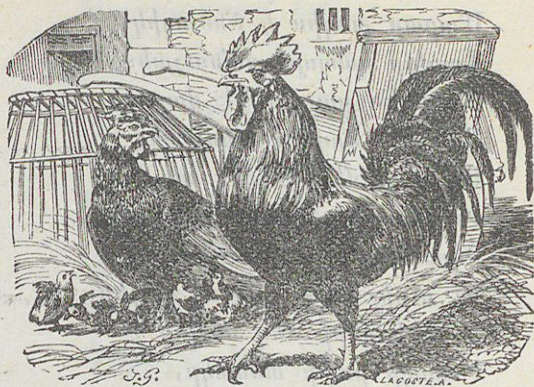
Զորս եղանակ.

Մարտը տալիս է ձնադրիկ,
Ապրիլը կապոյտ մանուշակ:
Մայիսին բացւում է վարդը,
Սոխակը երգում անուշակ:
Յունիսը մեզ խոտ է տալիս,
Իսկ Յուլիսը առատ ցորեն,
Օգոստոսը տանձ ու խնձոր,
Եւ ուրիշ շատ հասուն մրգեր:
Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինին,
Նոյեմբերը բողկն ու տակը:
Դեկտեմբերին ձիւն է գալիս,
Յունւարին ծածկւում սար ու ձոր,
Փետրւարին սկսում է
Փոփոխակի ցուրտ ու տաք օր:
Ահա այսպէս բոլոր տարին
Թաւալում է չորս շրջանում,
Այս պատճառով չորս ժամանակ,
Զորս եղանակ է մեզ բերում:

БИБЛИОТЕКА
ИСТИНТА
ИСТОРИЧЕСКАЯ
Владимирская

Ա. ք ա զ ա զ

Ա. ք ա զ ա զը կանչում է.

Ծուղրուղճւ,

Ղճւ—ղճւ—ղճւ:

Պառաւ նանը զարթնում է.

Տան—տան—տան.

Պան—պան—պան:

Ա. ք ա զ ա զ, ինչո՞ւ կանչեցիր,

Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր.

Ա. իս դո՞ւ—դո՞ւ, այ ջո՞ւ—ջո՞ւ:

* * *

Ա. իս նանի, ջան նանի,

Մեզ մի վերկացրնի.

Թո՞ղ մի բիշ էլ մնանք,

Քնից լաւ կշտանանք:

Ա. ք ա զ ա զը շուտ է կանչում:

Ա. ք ա զ ա զը քեզ է խաբում:

Ա. ք ա զ ա զ, ինչո՞ւ կանչեցիր,

Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր.

Ա. իս դո՞ւ—դո՞ւ,

Ա. ջ ջո՞ւ—ջո՞ւ:

Ա. ո ա լ օ տ

Ա. ր ե գ ա կ ը դ ու ռ ս է ե կ ե լ

Պրապրդալով.

Շողքը հերթից ներս է ընկել

Շողշողալով.

Ծիտը ծառին կը չկըչում է

Ծըլւըլալով.

Ձորումն առուն քըչքըչում է

Վըշվըշալով.

Ծոյլ տղայի բունն է տարել

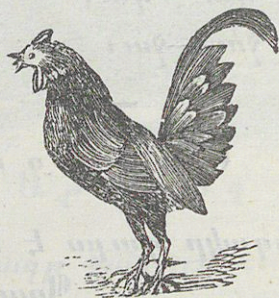
Խըռըմիալով.

Տրեխները շունն է տարել

Մըւմըւալով:

Լ ու ս ա ց աւ

Լուսացաւ, լուսացաւ, լուսն է բարին,
ծիան է ծառին, հասն է թառին: Աշխատա-
ւոր, վեր կաց բանի. ծոյլ տղայի քունը տանի:

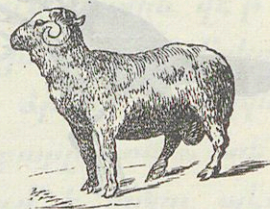

Ի նչո՞ւ արլարը կանգնած է բակում, պինդ-
պինդ կանչում է իր կուկուրիկուն:—Էնդուր
որ վաղուց արեւն է ծագել, բայց ծոյլ երե-
խան քնից չի զարթել: Դեռ չի վեր կացել,
աղօթքն արել, դպրոցի դասը դեռ չի սո-
վորել: Կանչում է արլարն իր կուկուրիկուն,
տղայոց պարսաքը միտներն է ձրգում:

Ծ ե ծ ւ ա ծ գ ա ո ն ի կ

—Ի նչո՞ւ կուլաս դու, գառնիկ.
„Խիստ ծեծ կերայ ես, մայրիկ:
—Քեզ ո՞վ ծեծեց, իմ գառնիկ.
„Մէկ չար պառաւ, ան, մայրիկ:
—Ի նչո՞ւ ծեծեց քեզ, գառնիկ.
„Ծառի տակն էի, մայրիկ:
—Ի նչո՞վ ծեծեց քեզ, գառնիկ.
„Մեծ մահակով, ո՞հ, մայրիկ:
—Ո՞րտեղիդ զարկեց, գառնիկ.
„Ոտիկներիս, ո՞հ, մայրիկ:
—Ի՞նչպէս լացիր դու, գառնիկ.
„Մէ... մէ... մէ... մայրիկ

Ծ ի տ ր և բ ա զ է ն

Ծիար ծառին ծըլըլում է.
Ծիւ, ծիւ, ծիւ:
Բազէն գլխին պարտում է.
Վճյ, վճյ, վճյ:

Ծիտը լռեց, ծիտը վախեց.

Վայ, վայ, վայ:

Բազէ, թը՛ռռ. բազէ, թը՛ռռ.

Հայ, հայ, հայ:

Բազէն թռաւ,

Բազէն փախաւ,

Ի՛նչ լաւ էլաւ,

Հէ, հէ, հէ:

Ծիտիկ միտիկ, պիծիկ միծիկ,

Պըտպըտուրիկ, չըլպըլտուրիկ,

Դու լաւ պրծալ չար բազէի

Սուր ճանկերից. հա՛, հա՛, հա՛:

Հարսի հաշիւը

Երկուշաբթի հաց կըթխեմ, երեքշաբթի լոշ կըթըջեմ, չորեքշաբթի լաացք կահեմ, հինգըշաբթի կար կըկարեմ, ուրբաթ

օրը պաա կըկենամ, շաբաթ օրը ժամ կըգնամ, լոյս կիրակի փռանց-փռանց՝ կըզարգարւիմ, կերթամ հօրանց:

Ա Ր Է

Արե, արե, եկ, եկ,

Զիզի քարին վէր եկ.

Սե-սե ամպեր հեռացէք,

Արեին ճամպայ տըւէք.

Թողէք դա գայ մեզ մօտ.

Դրա լոյսին ենք կարօտ:

Կարմիր արե, եկ, եկ,

Նախշուն քարին վէր եկ:

Արեը յաղթեց ամպերին,

Շողըը ձըգեց սարերին.

Զիզի քարը, տե՛ս, տե՛ս,

Պապղում է ոսկու պէս.

Սիրուն արե, մի՛շտ եկ,

Զիզի քարին վէր եկ:

Հ Ի Ք Ի Ա Թ

1.

Ձմեռն էր. գիշերը երկար:

Գիւննազ տատը՝ գլուխը քուրսու վրայ
դրած, ննջում էր:

Երեխէքը վրայ թափուեցան, քունը
փակցրին, որ իրենց համար մի հէքիաթ ասի:
Նա էլ սկսեց.

„Էլեւ է չի էլել՝ մի սիրուն արտուտիկ:
Կտուցը սուր՝ մեր Արշակի քթի նման:
Բմբուլը խուճուճ՝ Տիգրանի մազերի նման:
Թւերը փափլիկ՝ Շողիկի կռների նման:
Ահա այսպէս սիրուն էր արտուտիկը:

— Բա ինձ նման ոչինչ չունէր, ասեց
Վանին:

— Բա ի՞նձ, ձայն տրուաւ Հռիփսիկը:

— Ինձ էլ չասեցիր, տատի, լաց էլաւ
Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երեխէք, դեռ
չեմ վերջացրել. ամենքիդ էլ բաժին կըտամ,
ասեց տատը և շարունակեց.

„Աչիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչ-
պէս Վանինի աչքերը:

Կատարն այնպէս կարմիր էր, ինչպէս
Հռիփսիկի թշերը:

Ոտներն այնպէս բարակ էին, ինչպէս
Նազիկի մասները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, ասեց Նա-
զիկը:

— Լաւ, ոտներ չեմ ասիլ. տոտիկները
կուզե՞ս:

— Ձեմ ուզում, ես տոտիկներն էլ չեմ
ուզում:

— Բա ի՞նչը կուզես, Նազիկ:

— Ես աչիկներն եմ ուզում:

— Աչիկներն ինձ է տրուել տատը, քեզ
չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կուզես կատարը դու վեր
առ, տոտիկները ես կըվերցնեմ, ասեց Հռիփ-
սիկը:

— Ձեմ ուզում, ես աչիկներն եմ ուզում:

— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես
տոտիկները, իսկ Նազիկը՝ աչիկները:

Ի՞նչ եմ անում կատարը. տատը ում

ինչ որ տըւել է, այն է նրանք:

— Ճշմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը:

Նազիկը գո՛ճ չըմնաց, և վեճը երկար շարունակեց: Բայց տատը չէր լսում. նա գլուխը դրել էր բարձին և քնել: Էլ չէին կարող զարթեցնել: Վեր կացան, իրանք էլ մտան տեղերը:

2.

Միւս երեկոյին երեխէքը էլի հաւաքեցան տատի մօտ, որ շարունակի հէքիաթը: Նա էլ սկսեց.

„Անցած գարնանը մեր պարտիզի ծառի վրայ մի սիրուն կրկու կար: Ես նստած էի ծառի տակին, և դուք մէկ-մէկ եկար ինձ մօտ:

Երբ որ Արշակը ներս մտաւ, կրկուն կանչեց՝ „կո՛ւ—կո՛ւ“:

Եկաւ Շողիկը, ասեց՝ „պո՛ւ—պո՛ւ“:

Եկաւ Տիգրանը, ասեց՝ „Տո՛ւ—տո՛ւ“:

Եկաւ Վանին, ասեց՝ „զո՛ւ—զո՛ւ“:

Եկաւ Հռիփսիկը, ասեց՝ „բո՛ւ—բո՛ւ“:

Եկաւ Նազիկը, կրկուն էլ ոչինչ չասեց, թռաւ գնաց...

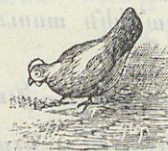
— Օ՛խ, Օ՛խ, Նազիկ, Օ՛խ, Օ՛խ, կրկուն քեզ համար ոչինչ չի ասել,—միաբերան ձայն տըւին երեխէքը:

* * *

Նազիկը շատ նեղացաւ, թէ ինչո՞ւ կրկուն իր համար ոչինչ չի ասել, և սկսեց լաց լինիլ: Տատը նրան ասեց.

— Նազիկ, զիտե՞ս ինչո՞ւ կրկուն քեզ համար բան չասեց. նա վախեցաւ քեզ բան ասել: Ի՞նչ որ ասէր, դու չըպիտի հաւանելիր, ուրիշն էլ իրանք քեզ չէր տալու, ինչպէս անցած երեկոյին:

— Տատի ջան, տատի, որ մէկ էլ կրկուն գայ, ասա ինձ համար էլ մէկ բան ասի,—աղաչեց Նազիկը, և նրանից յետոյ շատ խելօքացաւ:

ԱՆՏԱՌԻ ՄԱՆՈՒԿԸ

1.

Անտառի խորքում մի ճօճ կար կապած
և նրա մէջ մի մանուկ դրած:

Լաց էր լինում մանուկը:

Մայր չըկար մօտը, որ ծիծ տար, հայր
չըկար՝ որ պահպանէր:

Անտառումը մարդ չըկար:

Մի զթոռ պախրակով կաթնալից կըրծ-
քով եկաւ ճօճի մօտ իր հորթուկի հետ և
տխուր ձայնով երեխին ասեց.

Սիրուն երեխայ, սրբ ես մնացել,
Քո անրախտ մօրը գերի են տարել.
Նա գնաց, կորաւ, էլ յետ չի գալու,
էլ ոչ մի անգամ քեզ ծիծ չի տալու:
Նա քեզ փաթաթեց լայն տերեւներով,
ձօճի մէջ կապեց «նանիկ» ասելով.
Նա լաց էր լինում աղի արցունքով,
Իր վերջին նանիկն ասում էր լալով.

„Նանա՛, բալիկս, նանա՛,

Մեծատերեւ թաթաշոր,

Մանրատերեւ ոտաշոր.

Քամին կանի, ժած կըտայ,
Պախրէն կըգայ, ծիծ կըտայ.
Նանա՛, գառնուկս, նանա՛:

Ահա եկել եմ, որ քեզ ծիծ տամ ես,
Պահեմ, պահպանեմ իմ հորթուկիս պէս:

2.

Պախրան ծիծ տըլաւ երեխին:

Երեխան կշտացաւ ու քնեց: Պախրան
իր հորթը թողեց երեխի մօտ, իսկ ինքը
գնաց արածելու, որ կաթը շատացնի և
գայ երկուսին էլ ծիծ տայ:

Հորթը մնաց երեխի մօտ, օրօրեց նրան
և նանիկ ասեց.

Նանա՛, մանկիկս, նանա՛.
Իմ մայրը քո մօր նման չի,
Ամեն խոտից կծիլ չի,
Ամեն ջրից խմիլ չի,
Ամեն տափի նստիլ չի:
Նա սարէսար ման կըգայ,
Որը կըգտնի ծիծ կըտայ.
Նանա՛, մանկիկս, նանա՛:

3.

Պախրան կուրծքը լիքը յետ դարձաւ
արօտատեղից և ծիծ տըլաւ երեխին էլ,
հորթին էլ:

Ով որ տարով կըմեծանայ, մեր երեխանն օրով մեծացաւ: Շատ չանցաւ, նա դուրս եկաւ ճօճիցը. մի օր չորեքթաթ տըլաւ, միւս օրը ոտքի կանգնեց: Մի քանի անգամ սկըճաց, վեր ընկաւ, բայց շուտով ամրացաւ և սկսեց պախրի ետեից վազվըզել:

4.

Մի թագաւորի որդի չէր լինում: Երազումն ասացին. „Թագաւոր, Աստուած քեզ մի որդի պիտի տայ անտառի խորքումը“:

Մէկ անգամ անգաւակ թագաւորը որսի գնաց իր որսորդների հետ:

Շատ ման եկան, ոչինչ չբգտան, ոչ մի որս չըպատահեց նրանց:

Բայց որ հասան անտառի խորքը, այնտեղ մի պախրի հետք գտան և նրա մօտ երեխի ոտնատեղեր:

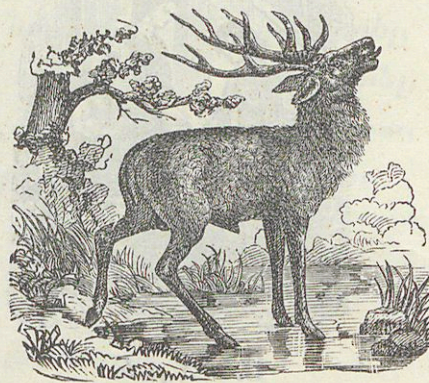
Ամենքը մնացին զարմացած և չէին հաւատում, որ երեխի կըլինի ոտնատեղերը. բայց թագաւորն իսկոյն յիշեց իր երազը և հրամայեց որսորդներին, որ երեխի հետքը քշեն, և ուր որ լինի, գտնեն նրան:

Որսորդները գնացին, և երկու ժամ չանցած՝ մի սիրուն տղայ բերին թագաւորի:

մօտ և պատմեցին, թէ ինչպէս գտան նրան պախրի ծիծը ծծելիս:

Թագաւորը շատ ուրախացաւ: Երեխին գրկեց, համբուրեց և անունը դրաւ Պախրատուր:

Պախրատուրը մեծացաւ թագաւորի պալատումը, լաւ ուսում առաւ, վերջը դառաւ թագաւոր և մեծ զօրքով գնաց, իր մօրն ազատեց գերութիւնից:

Որբի պահողն Աստուած է.

Փայլուն արեւ արդէն մայր մտաւ,
Լուսինն էլ վաղուց գնաց թաք կացաւ.
Գիշերայ մութը աշխարհս պատեց
Եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:

Ամեն մարդ քաշեց իր տունը մտաւ.
 Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ,
 Միայն մի խեղճ որբ, որ չունէր հայր, մայր,
 Ոչ մի ազգական, ոչ քոյր, ոչ եղբայր,
 Ոտքերը բոբիկ, տկլոր ու քաղցած,
 Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած:
 Բարի տան-տէրը վերեկից նայեց,
 Մեր թշուառ որբին ներս հրաւիրեց.
 Եւ այնուհետեւ տարաբախտ տղան
 Ունէր իր համար տէր ու տիրական:

Ա ն ճ ր և

Անձրև, անձրև, ցած արի,
 Բըսցուր ցորեն ու գարի.
 Բըսցուր ծաղիկ, կանաչ խոտ,
 Աւլէ փոշի, մաքրէ օդ:
 Անձրև, անձրև, ցած արի,
 Գալըդ ամենուս բարի:

Ճ օ լ ի (արևաբեր).

Ճօլի, ճօլի, ճօլ չըկայ,
 Խաւիճ անեմ, եղ չըկայ,
 Ճօլին ընկել է ծովը,
 Ծովիցը հանող չըկայ:
 Չըլան բերէք, դուրս հանենք,
 Թոկ բերէք, կցան անենք,
 Չու բերէք, թաթին դնենք,
 Եղ բերէք, վարսը քսենք:
 Խոփը պատումն է ժանգոտել,
 Չեւիչը տափումն է ժանգոտել,
 Կանաչ դաշտերին ենք կարօտ,
 Կարմիր արևին ենք կարօտ:

Ն ու ռ ի (անձրևաբեր)

Նուրին Նուրին եկել է,
 Աջրա Հուրին եկել է,
 Շիլա շապիկ հագել է,
 Կարմիր գօտիկ կապել է.
 Եղ բերէք, վարսը քսենք,
 Ջուր բերէք, գլխին ամենք.
 Մեր Նուրինի փայլ տուէք,
 Ուտենք, խմենք, քեփ անենք

Ծննդեան երգ

Ալէլուիա, ալէլուիա,
Զօրօհնէքք ճրագլուսով,
Զատիկը՝ արեւուսով,
Թէ քնած էք, վեր զարթեցէք,
Թէ զարթուն էք, լաւ լսեցէք:

Մարիամ եկաւ լալով լալով,
Լալով լալով, մղկըտալով,
Լուսաթաթախ մանուկ ծնեց,
Ծով ու ցամաք լուսով պատեց:

Ձեր տունն է չորեքսիւնի,
Ձորս սիններից ո՞րն է սալի.
Սալը չարակամի սրտին,
Ապրի բարեկամի որդին:
Տունը չէն, տունը չէն.
Ձեր տղայոց անունն ի՞նչ է:
— Հայկ ու Արամ է:

Դրանք նստեն մէկ սեղանի,
Գինի խմեն Նախճըւանի,

Ձեր թշնամուն գետը տանի,
Գայլագուար աչքը հանի.
Մէկ պոչատ հաւ, մէկ սաիլ եղ
Տըւէք՝ ալէլուիան տանի:

Ուտելիք և խմելիք.

Մարդը ուտում է, խմում է, կրծում է,
ծծում է, խրպըշտում է, կուլ է տալիս,
լամլամում է: Գինին խմում են, իսկ քացա-
խը ուտում են իրան զլխու կամ կերակու-
րի մէջ: Կաթը բրթում ուտում են իրան
զլխու և թէյի հետ խմում են: Նրեխան
ծծում է մօր կաթը: Մսաջուրը, խաշուն,
չորեան, թանէսպասը, փթրուկը, մախոխը
ուտում են և խրպըշտում են: Միսն ու-

տում են, իսկ ոսկորը կրծում: Գեղը խմում են, եթէ ջրի է, իսկ գեղահատերը կուլ են տալիս: Պինդ կերակուրներն ուտելիս՝ ծամում են, բայց ատամ չունեցողները լամ-լամում են: Մաստակը ծամում են որոճող ուղտի նման: Շունը լակում է, լափում է:

Գ գ ա լ ՝ փ ո խ .

Ամառն էր: Հունձն ընկել էր: Մէկ լոռեցի և մէկ աշտարակցի միասին հունձ էին անում: Ճաշի ժամանակ նրանց համար մածուն բերին մի մեծ մաթրաթով, բայց երկու գդալի տեղ մէկն էին բերել:

Երբոր մածնի բրթուճը պատրաստեցին, աշտարակցին ասեց.

— Գդալը մէկ հատ է. արի գդալ-փոխ անենք, գդալ-փոխ ուտենք:

Լոռեցին չըհամաձայնեց, ասեց.

— Թող ես գդալով ուտեմ, դու ձեռով կեր:

— Ո՛չ, պատասխանեց աշտարակցին: Որովհետեւ գդալ-փոխ չես ուղում, արի մէկ բան ասեմ, այնպէս անենք: Ով որ մեզանից եօթը գիւղի անուն տայ վրայ-վրայ, շուտ-շուտ, գդալով նա ուտի:

— Լաւ. առաջ ես կասեմ, ասեց լոռեցին ու սկսեց.

— Հլէ, Լճ...ռի. Տլէ, Ու...զոն...լար...

Լոռեցին միայն երկու գիւղի անուն տրւաւ, այն էլ չկարողացաւ շուտ-շուտ ասել ու սուս կացաւ: Յետոյ աշտարակցին սկսեց, և կարկտի պէս վրայ տրւաւ.

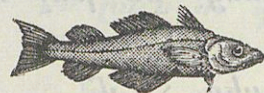
Ուշի—Ուշական

Փարպի—Բիւրական

Թալին—Թալիշ—Մաստարա,

Գդալի պոչը դէսն արւ:

Ասեց ու գդալն առաւ լոռեցու ձեռքիցը: Լոռեցու բերանը մնաց բաց, բայց էլ թնչ կարող էր անել. խաղը տանուլ էր տրւել...

Շուտասերութիւնք

1. Ուսուցիչն ուսուցչին ասեց սնուցիչ
Սնուցիչը սնուցչին ասեց ուսուցիչ:
2. Ծախ ճուար ճմբան ծերին ճիտը ծուռ:
3. Ակնակապ Ակոր ասէր, դու ինձ համար
մի ջուխտ ակը կապի, ես քեզ տեսմ' քեզ
տրքայութիւն ակնակապ Ակոր ասէր:

Խելօք գլուխը.

Բերանն ասեց. ես ամեն ինչ կուտեմ,
կրխմեմ.

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Ձեռքն ասեց. ես ամեն ինչ կրչինեմ,
կրքանդեմ.

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Լեզուն ասեց. ես ինչ ուզեմ՝ կասեմ,
կըպատմեմ.

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Ոտքն ասեց. ես ամեն տեղ կերթամ,
ման կըգամ.

Գլուխն ասեց. հը՛մ:

Բերանն ու ձեռքը, լեզուն ու ոտքը
ասացին գլխին.

Ինչո՞ւ ես „հը՛մ“ անում:

Գլուխը պատասխանեց.

— Ի՛նչ անէք չանէք, առաջ ինձ պիտի
հարցնէք:

„ Բերանը մնաց բաց, իսկ լեզուն կըմ-
կըմալով ասեց.

— Հա՛... ըզըզորդ, ըզըզորդ է ասում
գըզըզըլուխը...

—

Ոտքով ման եմ գալիս,

Ձեռքով աշխատում,

Աչքով տեսնում եմ,

Ականջով լսում.

Իսկ իմ չարն ու բարին,

Իմ լաւն ու վատը

Ո՞վ է իմանում.

— Խելօք գլուխս:

Հինգ զգայարանք.

Ես աչքով տեսնում եմ,

Ականջով լսում,

Քիթով հոտ եմ առնում,

Լեզուով ճաշակում.

Իսկ ցուրտն ու տաքը,

Կոշտն ու կակուղը

Ինչով եմ զգում.

— Բոլոր մարմնովս եմ շօշափում:

—

Արհեստ ընտրող մանուկը.

Թորոսի որդին մի ծոյլ տղայ էր. ոչ
գիր էր սովորում և ոչ մի արհեստ:

— Ի՞նչ արհեստ սովրեմ, — փնթփրն-
թում էր նա. — կլեկչութիւնը շատ լաւ ար-
հեստ է, բայց բոբիկ ոտքով ամանում կանգ-
նել, արագ պալտել, դա այնքան հեշտ չէ:
Աւելի հեշտ է փուքսի փչելը, բայց այդ իմ
ձեռքում երկար չեն թողնիլ: Վարպետ էլ
դառնամ, ի՞նչ եմ անելու. պէտք է մատ-
ներով փոքր ինչ բամբակով տաք-տաք

պղնձին նաշաղիր քսեմ, ձեռքերս այրեմ:
Ձէ, այդ իմ բան չէ:

— Գարնի մօտ կերթամ. այնտեղ էլ
փուքս կայ, ձմեռն էլ տաք է. բայց մեծ ուժ
պէտք է այդ գործի համար: Ահագին մուր-
ճով երկաթը ծեծել, որ նա տափակի, — ես
այդ չեմ անիլ, ի՞նչ կուզի լինի:

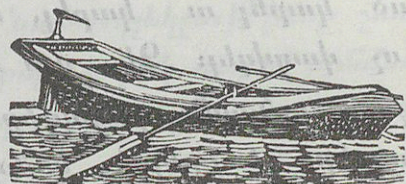
— Նայրանդը լաւ է: Մեխի ծայր սրել
և պայտեր շտկել, այդ շատ դժւար չէ.
բայց մէկ ամեհի ձիու ոտք բռնել, ծնկանը
դնել — երկիւղալի է. ձիու աքացին իմ ըն-
կերների ապտակից թունդ է: Ձէ, իմ
կարծիքով դա լաւ արհեստ չէ:

Դերձակութիւնը մաքուր արհեստ է.
լաւ միտս ընկաւ: Բայց ի՞նչ եմ ասում.
ամբողջ օրերով ծալպատակ նստել, գլուխ
քաշ զցած կարել ու կարել, ոչ խաղալ
կըլնի և ոչ փաղվզել: Ձէ, դա էլ բան չէ:

— Ինչո՞ւ չըզնամ որմնաղիր դառնամ,
բարձր պատերի ծայրերին կանգնեմ, այն-
տեղից կանչեմ. — „բար ու կիր տըւէք,
աղիւս ձգեցէք“: Այսպէս կըգոռամ և կը-
հրամայեմ, որ աշխարհք տեսնի, թէ ես

վարպետ եմ, գործս լաւ գիտեմ: Բայց վայ թէ յանկարծ այդ բարձր տեղից ոտքս սկըհի և թրմփալով ներքե գլորւիմ: Ձէ, այդ հեշտ գործ չէ և ոչ իմ բանն է:

— Երեւի չկայ մի այնպէս արհեստ, որ ես հաւանեմ, գնամ սովորեմ: Թէ հիւսն դառնամ, ոտքս կըկտրեմ: Կօշկակար դառնամ, ձեռքս կըծակեմ: Ոսկերիչ դառնամ, մատներս կայրեմ: Թէ բրուտ դառնամ, ցեխ պիտի կօխ տամ: Վարժարան գնամ, զիր պիտի սովորեմ: Ձէ, իմ կարծիքով, ամենից լաւ է՝ ոչինչ չըշինեմ, ոչինչ չըսովրեմ: Բայց այնուհետեւ ես ի՞նչ կըդառնամ:

ԾՈՂ աղջիկ

Բանն ի՞նչ կանեմ, կեղտոտ է,
Բամբակը կորիզոտ է.

Մետաքս պիտի որ մանեմ,

Մաստակ պիտի որ ծամեմ,

Կտերը տիտիկ անեմ,

Անցնողին մտիկ անեմ.

Ուտեմ, խմեմ,

Մթնի, քնեմ:

Առածներ

Իմացողին մին, չիմացողին հազար ու մին:— Իմացողին մէկ ասա, չիմացողին հա կանց, հա անաս:— Սեին սապօնն ի՞նչ անի, խեին խրատն ի՞նչ անի:— Ով որ երգի ամառը, նա պար կըգայ ձմեռը:— Մի բաժակ ջուր, ով ուզի՝ տուր:— Էսօրայ փուշը, էգուցայ նուշը:— Հացն ուտելով բանն անելով: Ապրել կայ՝ երկաթ է, ապրել կայ՝ արծաթ է: Ձուի գողը ձիու գող կըդառնայ: Տաշած բարը գետնին չի մնալ: Ծերանաս, ծերի պատին իմանաս: Կուշտը քաղցածին մանր կըբրթի:

Ուլերն ու գայլը

Լինում է, չի լինում մի այծ: Այս այծն անտառումն իրան համար տուն է չինում և իր փոքրիկ ուլերի հետ բնակում է նրա մէջ: Ամեն առաւօտ այծը դուրս է գնում արածելու: Գնալուց առաջ նա ասում է իր ձագերին. «Ո՛րդիք, դռները փակեցէք, հանգիստ կացէք և եթէ դրսից մարդ գալու լինի, դուռը բաց չանէք»: Ասում է ու գնում: Գաշտումը լաւ արածելուց, կուրծք կաթնով լցնելուց յետոյ՝ այծը տուն է գալիս: Տան դռները փակ են: Նա պոգեւորով դուռը ծեծում է ու կանչում.

«Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալ-պըտուրիկ այծիկներ,
Ելէք, բացէք տան դուռը,
Պատրաստ է ձեր ապուրը»:

Ուլերը բաց են անում դուռը: Մայրը ծիծ է տալիս նրանց և կրկին գնում արածելու:

Այս ամենը տեսնում ու լսում է գայլը. նա մտքումը գնում է, որ խաբելով ներս մտնէ ուլերի փարախը, երբ մայրն այնտեղ չլինի: Մի օր, երբ այծը դուրսն է լինում, գայլը կամաց-կամաց գալիս է, թաթով դռանը խփում է ու կանչում.

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալ-պտուրիկ այծիկներ,
Ելէք, բացէք տան դուռը,
Պատրաստ է ձեր ապուրը»:

Ուլերը մի լաւ ախանջ են գնում. նրանք հատկապէս են, որ դուռը թըլա-թըլսկացնողն իրանց մայրը

չէ և պատասխանում են. «Դու մեր մայրը չես, կորիւր, հեռացիր այդտեղից. մեր մայրը բարակ ձայնով ու քաղցր է մկրկում, դուռն էլ պոգեւորով է ծեծում»: Ասում են ու դուռը բաց չեն անում: Գայլը թողում՝ հեռանում է: Փոքր ժամանակից յետոյ գալիս է մայրը: Նա գովում է ուլերին, որ դուռը բաց չեն արել:—«Դուք շատ լաւ էք արել, ո՛րդիք, որ դուռը բաց չէք արել, թէ չէ՝ նա ձեզ ամենքիդ էլ կուտէր»:

Պառաւն ու այծը

Կար չրկար երբեմն
Մի աղքատ պառւիկ,
Ունէր մեր պառաւը
Կաթնատու այծիկ.
Չալիկ մալիկ,
Կաթնատու այծիկ:

Պառաւը ձըմեռը
Այծիկը պահեց,
Իր բերնի պատառը
Նըրա հետ կիսեց.

Սիրով—յօժար
Նըրա հետ կիսեց:

Երբ ձիւնը հալեցաւ,
Բըսաւ կանաչ խոտ,
Պառաւն իր այծիկը
Դուրս տարաւ արօտ.

Ուրախ—զրւարթ
Դուրս տարաւ արօտ:

Թանձր մառախուղը գետինը պատեց,
Պառաւի առջիկայ այծը կորցրեց.

Ափսոս, ափսոս,

Այծը կորցրեց:

Պառաւ լաց էլաւ, իսկ գայլը օտնաց,

Մոլորած այծիկը բարձր մըկըկաց.

Մըկըկ, մըկըկ,

Այծը մըկըկաց:

Գայլն իսկոյն մօտեցաւ, այծին շալակեց,

Պառաւ ետիկց բարձրաձայն գոչեց.

«Հայ-հայ, վայ-վայ»,

Բարձրաձայն գոչեց:

Խեղճը մնաց կանգնած մի փունջ խոտ ձեռին,

Անմխիթար ձայնով կանչելով այծին.

«Ե՛կ, — եկ, եկ — եկ»,

Կանչելով այծին:

Ճախարակ

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,

Մանիր սիպտակ մալանջներ,

Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,

Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Ձէթ եմ ածել ականջներըդ,

Նոր շինել եմ շրարիկ,

Դէ՛հ, շուտ շարժիր լայն թւերըդ,

Ոտեր շինիր սրբուկիկ:

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,

Լիսեռնիկդ պարտիր,

Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,

Իկիկդ վրայ փաթաթիր:

Տիգրանիկս գուլբա չունի,

Հանդ է գնում ոտաբաց,

Գաբրիէլս չուխա չունի,

Միշտ անում է սուգ ու լաց:

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,

Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,

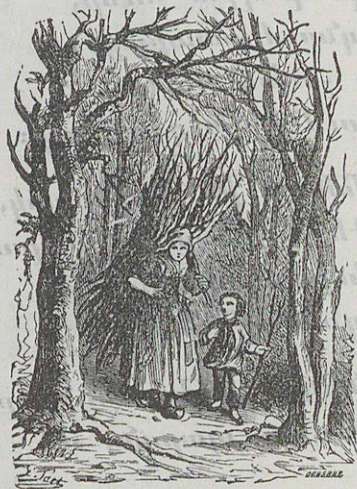
Մանիր սիպտակ փաթիլներ,

Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Չըւալ չունինք, չաթու չունինք,

Ոչ սամոտէն, ոչ պարան,

Այսպէս աղքատ դեռ եղած չենք,
 Կտրուել է ամեն բան:
 Դեռ հարս էի, որ գործեցի,
 Քանի կարպետ, խալիչա,
 Բայց դրանցից շուտ զրկւեցի,
 Հիմա չունիմ մի քէչա:
 Կարմիր օրս երբ սկսեցաւ,
 Եւ պարտք մնաց թէև քիչ,
 Պարտատիրոջ սիրտն էլ սկսաւ,
 Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր սիպտակ բուլաներ,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Հանելուկ.

Օհանն ու Վանին հանելուկներ էին
 ասում: Ինչ որ մէկն ասում էր, միւսը
 զանում էր: Վերջը Օհանն ասեց.

— Այն ինչ է. „Տակը քար է, քար չէ.
 գլուխը քար է, քար չէ. խոտ կուտի, կոյ
 չէ. ձու կածի, հաւ չէ“:

Վանին շատ մտածեց, շատ բանի ա-
 նուն տըլաւ, չեղաւ, չըզտաւ: Յետոյ ասեց.
 չեմ գտնում, ասա՛ տեսնեմ ինչն է:

— Դէ մի քաղաք տուր, ասեմ:

— Երևանը քեզ:

— Ձեմ ուզում Երևանը:

— Շուշին քեզ.

— Շուշին էլ չեմ ուզում:

— Ալեքսանդրապօլ, Նուխի, Բաքու,
 Նախիջևան:

— Ձեմ ուզում, չեմ ուզում, չեմ ուզում:

— Բա որը կուզես, Օհան:

— Թիֆլիզը:

Է՛հ, քեզ լինի, դէ ասա՛:

— Դեռ ականջ դիր: Ուտեմ խմեմ Թիֆ-
 լիզ, հագնեմ մաշեմ Թիֆլիզ: Ես մի քահ-

լան ձիու վրայ նստեմ, դու մի լղար ջո-
րու վրայ: Ես ուտեմ մածուն ու կաթ, դու
ուտես բորբենած ճաթ:

— Բաւական է, դէ ասա:

— Ասեմ. այն է, որ վրան կանգնում
ենք ու ասում. „Կօրա՛, կօրա՛, պապոնց տուն.
կօրա՛, կօրա՛, պապոնց տուն“:

— Հա՛, իմացայ, կրիան է:

Հիմա դուք ասացէք, ի՞նչ հանելուկներ գիտէք:

Բ ա ռ ա խ ա Ղ

Պօղոսն ու Պետրոսը բառախաղի էին տալիս:

Պօղոսը վարժած էր, իսկ Պետրոսը նոր էր սովորում:

Ահա թէ ինչպէս էին խաղում:

Պօղոս. Պետրոս, ասա—տունը՝.

Պետրոս. Տունը՝.

Պօղոս. Քեզ կծի շունը:

Պօղոս. Ասա—գուրը՝.

Պետրոս. Դուրը.

Պօղոս. Ընկնիս ջուրը:

Պօղոս. Ասա—պան.

Պետրոս. Պաս.

Պօղոս. Ուտես թանէ սպաս:

Պետրոս. Էլ չեմ ասում. հիմա ես կըհարցնեմ քեզ:

Պօղոս. Լաւ, հարցրու:

Պետրոս. Ասա—ծիտ.

Պօղոս. Ծիտ.

Պետրոս. Ուտես մախոխ:

Պօղոս. Այդ չեղաւ, Պետրոս: Ես ասում եմ ծիտ, դու
ասում ես մախոխ. այդ ի՞նչպէս կարելի է. տեսնում
ես՝ նման չեն: Դեռ սպասիր, էլի ես կըհարցնեմ

—Ասա—ծիտ է.

Պետրոս. Ծիտ է.

Պօղոս. Պետրոսն անմիտ է:

Պետրոս. Է՛հ, էլ չեմ ասիլ. ես անմիտ չեմ:

Պօղոս. Լաւ, շարունակենք, էլ այդպէս չեմ ասիլ:

Ասա—հաւ է.

Պետրոս. Հաւ է.

Պօղոս. Պետրոսը լաւ է:

Պօղոս. Ասա—սանձ.

Պետրոս. Սանձ:

Պօղոս. Պետրոսն ուտի տանձ:

Պետրոս. Հիմա ես կըհարցնեմ. ասա—սամի:

Պօղոս. Սամի.

Պետրոս. Ետքարը ծամի:

Պետրոս. Ասա—հաց.

Պօղոս. Հաց.

Պետրոս. Մի քիչ կաց:

Պօղոս. Ե՛հ բաւական է, դու լաւերը չես իմանում:

Մ ա ռ ե ռ ի գ ա ն գ ա տ ը.

Մեր տըւած փայտից կրակ են անում, տուն տաքացնում, թոնիրը վառում, կերակուր եփում, փափուկ հաց թխում, ուտում կշտանում, բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում. այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից շինում են տներ, գոմեր, մարաքներ, ժամեր ու վանքեր, մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան, նստարան, դուռ ու պատուհան և այլ շատ տեսակ կահ ու կարա-

սիք: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից ու տախտակներից կամուրջ են շինում՝ գետերով անցնում. սայլեր են շինում՝ ամեն ինչ կրում. գութան են շինում՝ հողերը հերկում. լուծ, սամի շինում՝ եզ, գոմէշ լծում. օրօրոց շինում՝ մանկիկ օրօրում. քանոն են շինում՝ տետրակներ տողում. նաւեր են շինում՝ ծովի մէջ լողում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Ո՞վ չի տանձ կերել կամ կարմիր խընձոր, նուռ ու սերկեիլ, կեռաս ու սալոր. դեղձ կարմրաթուշիկ, ծիրան անուշիկ: Հապա խաղողը... և քանի տեսակ. կանաչ ու կարմիր, թուխ-թուխ ու սպիտակ. և այդ ամենը մարդիկն են ուտում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում:

Խելօք մանուկներ, դուք որ մեծանաք, մեզ խնայեցէք, մեզ պահպանեցէք և ձեր

Հանդերում, ձեր պարտէզներում ծառեր
տնկեցէք:

Ուսումնարան.

Գաշտը սիրուն է դալար բոյսերով
Եւ անուշահոտ գոյն-գոյն ծաղկներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր ուշիմ, խելօք, ժիր մանուկներով:
Սիրուն է ծառը կանաչ ճղներով,
Փունջ-փունջ կախոտած իր պտուղներով.
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր առաքինի, խելօք սաներով:
Աստուած, պահպանիր դու շատ օրերով
Մեր անդաստանը իր մշակներով.
Եւ մենք նորանում զուգւինք զարդարինք
Գեղեցիկ ուսման գոյն-գոյն փունջներով:

Ծիծեռնակ.

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի
հանգստանում, այլ միշտ թռչելով, դէս դէն
ընկնելով՝ նիւթ է հաւաքում:

Նիւթ է հաւաքում—խոտ ու կաւ կրում,
իր բունը շինում, բմբուլով լցնում, լաւ
փափկացնում ու մէջը մտնում:

Մտնում է մէջը, երեք ձու ածում և
երեք շաբաթ վրան թուխս նստում, ձա-
գուկներ հանում:

Փափլիկ ձագերը դուրս եկան թէ չէ,
մայրը թռչում է, դէս ու դէն ընկնում,
մօեղներ բերում, նրանց կերակրում:

Մի քիչ ժամանակ որ անց է կենում,
սիրուն ձագերը թեւաօրւում են, ընից դուրս
թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ
ընկնում,—լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձո-
րերի, մութ անտառների, բարձր սարերի,
կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու
տեղ գնում:

Զմեռն անցնում է, գարունը մտնում:
մեր ծիծեռնակն էլի գալիս է, իր բունը
դտնում, ճչում, ծըլւըլում, քանդւածը շրտ-
կում, կարկատում, շինում, նոր ձւեր ա-
ծում, նոր ձագեր հանում, պահում մեծա-
ցնում, աշնան ժամանակ, առաջւայ նման,
ճանապարհ ընկնում,—լայն-լայն դաշտերի,
խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր
սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում,
հեռու տեղ գնում:

Երգ պանդխտի.

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ, դու վարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի ուր, ինձ տաս, թռչում ես այգալէս արագ.
Ա՛խ, թռչիր, ծիծեռնակ, ծնած տեղս՝ Աշտարակ.
Անդ չինիր քո բունը—հայրենի կտուրի տակ:
Անդ հեռու արեւոր հայր ունիմ սգաւոր.
Որ միակ իւր որդուն սպասում է օրէցօր:
Երբ տեսնես դու նորան, ինձնից շատ բարեւ արա,
Ասա թող նստի լայ իւր անբախտ որդու վրայ:
Դու պատմիր, թէ ինչպէս աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով, ողբալով, կեանքս մաշել եղել կէս:
Ինձ համար ցերեկը մութ է շրջում արեգը:
Դիչերը թաց աչքիս բունը մօտ չի գալիս:
Շուտով սառ հողի տակ կը պարկեմ այստեղ մենակ,
Թողնելով հօրս սրտում միշտ ցաւալի յիշատակ:
Դէ՛հ, սիրուն ծիծեռնակ, հեռացիր, գնա արագ
Դէպի Հայոց աշխարհը, ծնած տեղս—Աշտարակ:

Մեղուն և Մարդը.

Մեղուն մէկ անգամ հարցրեց իր տի-
րոջը:

—Քո կենդանիներից ո՞րն է ամենից
օգտակարը:

—Գիտեմ, դու երեւի կարծում ես, թէ
ամենից օգտակարը դու ես, բայց սխալ-
ւում ես, պատասխանեց տէրը:

—Ի՞նչպէս, տէր. ո՞րն է այն կենդանին,
որ ինձանից աւելի օգտակար է:

—Ոչխարը:

—Այդ հաշիւ չէ, տէր. ոչխարը իմ հա-
տակակիցս չէ: Նա մի ահագին կենդանի
է, իսկ ես մի միջատ եմ: Դու պէտք է ինձ
իմ ընկերների հետ համեմատես:

Շատ բարի: Շերամը քեզ պէս փոքր
է, բայց քեզանից շատ օգուտ է տալիս:

—Շերամը ո՞րն է:

—Շերամն այն իմաստուն որդն է, որ
մեզ համար իր նման քնջուշ մետաքս է
շինում:

Հա, իմացայ: Այդ այն շատակեր ճի-
ճուն չէ՞, որ անդադար կերակրում էք թը-
թան տերևով:

Նա ինքն է:

— Բայց գիտե՞ս, տէր, նրա չափ որ մեզ
էլ կերակրէք, մենք մեղրի տեղ ոսկի կը-
շինենք ձեզ համար: Դուք ոչ մի կենդանի
չունիք, որ իր կերակուրը մեզ նման ինքը
լինի շինելիս և ուրիշին էլ բաժին լինի
տալիս: Այնպէս չէ՞, պարոնս:

— Այո, այդ կողմանէ դու ուղիղ ես.
մենք դէպի ձեզ շատ ապերախտ ենք, որով-
հետև բոլորովին անինամ ենք թողնում
ձեզ . . .

Մեղուն ուրախացաւ տիրոջ պատաս-
խանիցը և թռաւ նստեց վարդենու վրայ:

Մեղուն.

Հա ծաղեցաւ արեգակը,

Հա ծաղկեցաւ մանուշակը.

Մեղուն թողեց իր փեթակը

Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղկէ ծաղիկ,

Մեղրը առաւ քաղցր անուշիկ,

Մոմը տարաւ հոտոտ լուսիկ,

Պըզպըզալով, պըզպըզալով:

Անուշ մեղրը մանր տըղոց,

Դեղին մոմը՝ ամեն սրբոց,

Իսկ չարերին կըճ ու խայթոց,

Կըսկըծալով, կըսկըծալով:

—

Կենդանիների վէճը.

Եզը, Կովը և Շունը վիճում էին մի-
մեանց հետ և ամեն մինը պնդում էր, թէ
մեր տէրը ամենից շատ ինձ է սիրում:

— Ի հարկէ, նա ինձ ամենքիցդ շատ է
սիրում, ասում է Եզը և գիտէք ինչու հա-
մար: Նրա համար, որ ես եմ նրա արօքն

ու տափանք քաշում, ես եմ նրա համար անտառից փայտ բերում: Նա ինձ է լծում սայլումը և իր ցորենը տանում ջաղաց, այդտեղ ալիւր շինում: յետոյ էլի ես եմ տանում քաղաք, ուր նա ծախում է այդ ալիւրը և իր տան համար առուտուր ա-նում, երեսանց համար հագնելիք առնում: Ուրեմն, դուք ի՞նչ էք կարծում, ես որ չը-լինէի, նա ի՞նչպէս կարող էր ապրել:

— Այդ ճշմարիտ ես ասում, ասաց կովը: Բայց մեր տէրն ինձ ամենքիցդ աւելի որ սիրում է, այդ նրա համար է, որ նա իմա-նում է, թէ քեզ նման աշխատասէր ու ժրա-ջան Եզնուկին ես եմ պահել մեծացրել:

Այս մէկ: Մէկ էլ որ նրա բոլոր գեր-դաստանն իմ կաթովս եմ պահում: Այն մածուէն ու կարագը, այն սերն ու կաթը, այն եղն ու պանիրը, այն տաք-տաք թա-նէսպասը, որ ամեն օր խըպշտում են, ո՞ւմ տւածն է: Տեսնո՞ւմ էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլինիմ, բոլորը քաղցած կըկոտորին:

— Դու էլ ես ճշմարիտ ասում, սիրուն կովիկ, սկսեց Շունը: Ո՞վ կարող է ուրա-

նալ քո լաւութիւնը: Շատ անգամ ես ինքս էլ եմ մասնակից լինում քո տւած անուշ թանին: Մեր տանտիկինն ամեն խնոցի հա-րելիս թանիցն ինձ բաժին է տալիս: Ով որ քո լաւութիւնն ուրանայ, երկու աչքով կուրանայ: Ես շատ երախտագէտ եմ, ոչ ոքի լաւութիւն չեմ կարող ուրանալ: Բայց դիտէ՞ք ինչ կայ: Դուք մի՛ նեղանաք, որ մեր տէրն ինձ ամենքիցդ էլ շատ է սիրում: Դրա համար մեծ պատճառ կայ և ահա ա-սեմ, թէ ի՞նչ է դրա պատճառը... . . .

Եւ Շունն սկսեց մէկ-մէկ հաշուել, թէ ինքն ինչ ու ինչ է անում:

Ասած է՝ շունը որ հաշել սկսի, էլ չի դադարիլ: Այնքան հաշեց եզան ու կովի հետ, որ տէրն իմացաւ, գնաց նորանց մօտ, շան լեզուիցն ազատեց, ասելով. «Թող տուր դրանց, Բողա՛ր, դու չըգիտե՞ս որ ամենքդ էլ ինձ հարկաւոր էք. ոչ մէկդ միւսի ա-րածը չէք կարող անել. այդ պատճառով ես ձեզ ամենքիդ էլ սիրում եմ, դուք էլ սի-րեցէք միմեանց:

Կորած Հորթը.

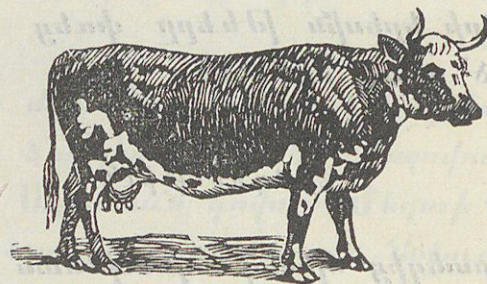
Ձիւն է գալիս փաթիլ-փաթիլ,
Հետն էլ անձրև կաթիլ-կաթիլ,
Այդ միջոցին մի պառաւ կին
Հորթ էր փնտրում դաշտի միջին:

Կովը եկաւ տաւարիցը,
Կուրծք ու ծծեր կաթնով լիբը.
„Հորթուկս ո՞ւր է“ նա բառանչեց,
Խեղճ պառաւին լացացրեց:

Մինչդեռ այսպէս պառաւ ու կով
Ողբում էին լաց ու կոծով,
Յանկարծ լսեց մի բարակ ձայն,
Կոփն իմացաւ, որ հորթն է այն:

Կովը փազեց բառանչելով,
Պառաւը գնաց տընքտընքալով,
Կորած հորթը մօրը գտաւ,
Լիք ծծերը բերանն առաւ:

Ծծեց բոլոր կաթն ու սոռչեց,
Տանտիկնոջը բան չըթողեց,
Բայց պառաւը այս անգամին
Սիրով ներեց չար հորթուկին:

Մեղուն և Աղաւնին

1. Փորձանք.

Ժրաջան Մեղուն ծաղկալից դաշտում
Իր մեղրի համար նիւթ էր հաւաքում: Ա-
րեւի տակին շատ աշխատելով, Մեղուն շատ
յոգնեց և խիստ ծարաւեց:

Նրանից մօտիկ մի փոքրիկ լիճ կար:
Մօտեցաւ լճին, վեր եկաւ ափին, որ քիչ

ջուր խմի, ծարաւը կտարի, նոր ուժ ստանայ, թռչի տուն գնայ: Հէնց որ կռացաւ, որ ջուր կուժ անի, յանկարծ զլորեց, ընկաւ ջրի մէջ: Նա շատ աշխատեց, որ ցամաք դուրս գայ, բայց մի փոքր ալիք նրան ներս քաշեց, ավից հեռացրեց:

Այսպէս խեղճ մեղուն ցամաքից զբրկեց, ջրի երեսին թևերը փռեց և յոյսը կտրած՝ մնաց մեկնւած:

2. Օգնութիւն.

Որտեղից որտեղ՝ օգնութեան հասաւ մի շատ բարեսիրտ սիրուն Աղանի: Բարի Աղանին մօտեցաւ լճին և նայեց տեսաւ մեր խեղճ Մեղին՝ յուսահատ փուլած ջրի երեսին: Իսկոյն շտապեց, մի տերև կտրեց և տարաւ Մեղի առջևը ձգեց:

Մեղուն բարձրացաւ տերևի վրայ, խելքը ժողովեց, դէս ու դէն նայեց, որ տեսնի ով էր իր ազատողը, մահից փրկողը: Եւ տեսաւ իր մօտ բարի Աղանուն: Շատ նայեց վրան և ուզեց խօսել, Աղանուն գովել,

չնորհակալ լինել: Բայց մեր բարեսիրտ սիրուն Աղանին շատ լաւ իմացաւ Մեղուի միտքը, և ոչինչ չուզեց լսել նրանից, այլ թռաւ գնաց, որ ուրիշ տեղ էլ նոյն բարիքն անէ:

3. Երախտագիտութիւն.

Մի օր մեր Մեղուն նոյն դաշտի միջին մի սիրուն ծաղկից նիւթ էր ժողովում և ազտազալով Աղանուն գովում: Մեղուի հանդէպ, մի ծառի վրայ, նստած ննջում էր ծանօթ Աղանին:

Հէնց այդ ժամանակ Մեղուն նկատեց, որ ահա մէկ մարդ, հրացանը ձեռին, մէջքը կռացրած, չար օձի նման սողում է սուս փուս դէպի Աղանին: Մեղուն հասկացաւ, որ դա չար մարդ է, անգուլթ որսորդ է, ուզում է սպանել անմեղ թռչունին, իր բարերարին: Եւ ճշմարիտ որ այդ էր այն մարդու չար նպատակը:

Որսորդը չոքեց, տեղը պնդացրեց և հրացանը երեսին բռնեց: Հէնց մատը դրեց

կայծառի ոտքին և ուղեց քաշել, գործը
վերջացնել, այդ իսկ բոլակին կայծակի նման
Մեղուն վրայ հասաւ և չար որսորդի ձեռքն
այնպէս խայթեց, որ նա վեր ցատկեց: Նրա
հրացանը նշանից շեղեց և իր թնդիւնով
անմեղ Աղանուն քնից զարթեցրեց ու
տեղից թռցրեց:

Այսպէս մեր Մեղուն իր բարերարին
վերահաս մահից փրկեց ազատեց:

Ինչ որ ցանես, այն կընճես:

Արած լաւութիւնը չի կորչի:

Փոքրիկ Գառը.

Մէկ փոքրիկ գառը, ձիւնի նման մաքուր սպիտակ,
Մի օր գնաց մօր հետ գաշտը, որ արածի.
Գաշտ որ հասաւ, սկսեց թռչել քարերի տակ,
Եւ չէր ուզում փոքր միջոց հանգիստ նստի.
Այս ու այն կողմ վազվզելով չափ էր ընկնում,

թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում:
— Արդեա՛կ, հանդարտ, ձայն էր տալիս նրա մայրը.
Զգո՛յշ կացիր, սրդեա՛կ, լսիր իմ խրատը:
Բայց գառնուկը մօր ասածին ուշ չի դարցնում,
Իր խաղայն ու վազվզելն է շարունակում:
Եւ վերջապէս երբ մօր խօսքին ախանջ չարաւ,
Սարի գլխին իր գծութեան պատիժն առաւ.
Մի մեծ բար կար այնտեղ ընկած. նրա ծայրում
Մեր գառնուկը թռչկոտաւով խաղ էր անում,
Մէկ էլ յանկարծ նրա վրայից գլորեցաւ,
Ոտքի մէկը տակովն էլաւ, կոտորեցաւ:

Մեղուն և հաւը.

Հաւը Մեղուի վրայ ծիծաղելով ասաց
մէկ անգամ.

— Ի՛նչ անշնորհք ճանճ ես դու, ամբողջ
օրը ծաղկից ծաղիկ ես թռչկոտում և ոչ
մի բանի պէտք չես զալիս:

— Իսկ դու, Հաւիկ մարիկ, ի՛նչ ես չի-
նում, հարցրեց Մեղուն:

— Մի՛թէ չըզիտե՛ս, թէ ի՛նչ եմ շինում
ես: Քեզ նման պարապ-սարապ չեմ տըզ-
տում: Ես օրը մէկ ձու եմ ածում, մէկ
ձու. զիտե՛ս մէկ ձուն քանիսն է:

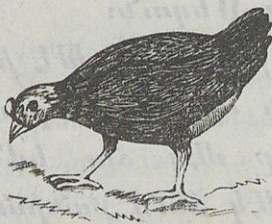
Գիտեմ, գիտեմ, հասկացայ: Բայց ես մինչև հիմա կարծել եմ, թէ դու օրը հարիւր ձու ես ածում:

— Ի՞նչպէս կարելի է օրը հարիւր ձու ածել, անխելք մեղու:

— Հապա եթէ քո ածածը ընդամենը մի ձու է, էլ ինչո՞ւ ես հարիւր անգամ կրկնում, թէ հոյ, հորայ, լսեցէք, իմացէք, որ ես ձու եմ ածել: Իմ կարծիքով՝ այդքան կրկնալուծն մի ձուն շատ քիչ է: Այնպէս չէ, իմաստուն Հաւիկ մարիկ:

— Բայց դու ի՞նչ ես շինում, գո՛ւ, որ իմ մի ձուն քիչ ես համարում:

— Ես ինչ որ շինում եմ, քեզ պէս կրկնալով չեմ յայտնում ուրիշներին: Ես, գը՛լուխս քաշ զցած, մեղր եմ շինում: Գիտե՞ս ինչ է մեղրը: Դա հաւի կերակուր չէ, քո խելքի բանը չէ, Հաւիկ մարիկ:

Պսակներ.

Վարդ ծաղկին լինինք նման
Եւ օրինակ հեղութեան.

Թող վարդը հանգստանայ
Մեր մատաղ սրտի վրայ:

Ազնիւ սիրուն մանուշակ,
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ զեղեցիկ,
Քո քնքուշ հոտ անուշիկ:

Օրինակ անմեղութեան,
Դաշտի սիրուն դու շուշան,
Եկ, զարդ եղիւր մեր պարին,
Եկ, միացիւր մեր երգին:

Կանաչ խոտը դաշտերի
Մեր սրտին է սիրելի.
Թող ոստը կաղնի ծառին
Պսակ լինի մեր զլխին:

Սիրուն կանաչ պսակին
Թող միանանք, բարեկամք,
Եւ յոյսերս անբաժան
Մնան մեզնից յաւիտեան:

Մանուշակ

Կապոյտ գլխով, կանաչ ոտով
 Ես ծաղիկ եմ անուշ հոտով.
 Թէ՛ս տունկս փոքրիկ է՝ ցած,
 Արօտներում միշտ թար կացած,
 Բայց իմ փունջըս ամենի տան՝
 Թէ՛ աղբատի, թէ՛ մեծատան,
 Իբրիս գարնան առաջին զարդ,
 Կարէ տեսնել ամենայն մարդ.
 Ես եմ սիրուն գարնան գուշակ,
 Իմ անունս է մանուշակ:

Ոսկի և երկաթ.

Ոսկին, երկաթին արհամարհելով, ասաց
 մէկ անգամ.—Նրանի գիտենամ, դու ինչա-
 ցու ես, որ մետաղների կարգն ես ընկել.
 քո սև ու ժանգոտ երեսովդ մարդու վրայ
 զգուանք ես բերում: Նայի՛ր ինձ վրայ.
 տես՝ ինչպէս գեղեցիկ եմ փայլում, ինչպէս
 շողշողում: Նայի՛ր մեր սիրուն օրիորդների
 ու հարսների ականջներին ու մատներին,
 դու կըտեսնես իմ փառքն ու պատիւ.
 Նայի՛ր նրանց ճակատների շարքերին, դու

կըտեսնես իմ փայլն ու գեղեցիկութիւնը.
 Նայի՛ր նրանց պարանոցներին ու կուրծքերին,
 դու կըտեսնես իմ մանեակների ու շղթա-
 ների նրբութիւնը: Ձեմ հաշու՛մ ապարան-
 ջանները, զնդասեղները. գիտեմ որ դու
 այնքան կոշտ ու կոպիտ ես, որ այդպէս
 քնքուշ բանների վրայ ոչ ճաշակ ունիս, ոչ
 հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց Ոսկուն:

—Ես չեմ ուրանում, Ոսկի աղա, որ
 դու գեղեցիկ ես. ամեն բանի զարթն ու զար-
 գարանքը դու ես. զինքդ շատ բարձր է,
 ազբատի բան չես. բայց ինչո՞ւ ես չափիցդ
 դուրս գոռոզանում: Քո սիրուն օղակներդ
 ոչ ականջի լսելիքն են աւելացնում, ոչ մատ-
 ներին ու կոներին զօրութիւն ու ժրութիւն
 տալիս: Ճակատների փայլուն շարքերը զըլ-
 խին խելք չեն տալիս. ոչ կուրծքերի նուրբ
 մանեակները սրտին գուլթ ու խնամք:

Ինչ ասեմ մեր օրիորդներին, որ քեզ
 այդչափ պատիւ են տալիս, քեզ համար հաշ-
 ւում, մաշում ու բարակացաւ ընկնում: Իմ
 մի փոքրիկ ասեղը քո բոլոր զարգարանք-

ներից աւելի է օգուտ տալիս: Գիտե՞ս, Ոսկի աղա, իմ փոքրիկ ասեղը քանի՜ տուն է պահում, քանի՜ որբի կերակրում: Իմ խովն ու ձեւիչը ամբողջ աշխարհքին հաց են տալիս:

Մարդիկ ինչ որ շինում են, կամ պէտք է կտրեն, կամ պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է սղոցեն, կամ պէտք է խարտոցեն, կամ պէտք է կարկատեն: Իմ ուրազն ու կացինը որ շըլինին, իմ դուրը ու շաղափը, իմ սղոցն ու մուրճը, իմ կտրիչն ու խարտոցը—էլ կարող էին մարդիկ քաք քարի վերայ գնել, փայտ փայտի վրայ:

Ահա այդպէս պարծենկոտ ես դու, Ոսկի աղա, քո փայլից կուրացած՝ ուրիշի լաւութիւնը չես տեսնում:

Արշակի շարագրութիւնը.

Երկար ժամանակ սպասում էի, թէ երբ պէտք է ինձ ուսումնարան տանեն: Ուսումնարանի մօտովն անցնելիս՝ որ լսում

էի աշակերտների երգելու ձայնը, սիրտս մի ուրիշ կերպ էր դառնում, մտքումս տատամ էի. ա՛խ, երբ կըլինի, որ ես էլ սրանց մէջը լինիմ, սրանց պէս կարդամ, սրանց պէս երգեմ, սրանց հետ խաղամ. արդեօք կարժանանամ այն օրին:

Վերջապէս փափագիս հասայ: Հայրիկս մի առաւօտ ինձ յայտնեց, թէ երկուշաբթի օրը քեզ տանելու եմ ուսումնարան, և այսօր պէտք է գնամ քո ուսման պիտոյքներն առնեմ: Այն օրն էլ ես հաց չըկերայ չափազանց ուրախութիւնիցս:

Երեկոյին հայրս եկաւ տուն: Ինչ ասես որ չէր առել ինձ համար.—թուղթ, թանաք, թանաքաման, դասագիրք, տեսակ-տեսակ գրչաճայրեր, գրչակիթեր, գրատախտակ, քարեգրիչներ, մատիաններ, մի քառակուսի քանոն, մի սիրուն գրչահատ: Բոլորը ջոկ-ջոկ թղթերում փաթաթեցի ու դրի պահարանումս, մինչև հասաւ երկուշաբթին՝ ուսումնարան գնալու օրը:

Նոր տարի.

Ահա հասաւ նոր տարի,
Հետը բերաւ նոր բարի.
Մանր տրդոց ուրախ օր,
Բարի զաւակ հօրն ու մօր:

Մանր տղայքն են ուրախ,
Ունին կաղին, գողինաղ,
Սալորի չոր, չամիչ, թուզ,
Փշատ, յունապ և ընկուզ:

Մանր տղայք չըմոռնար,
Աշխարհումն չէք մենակ.
Ուրիշ շատ խեղճ տղայք կան,
Աղքատ ու անօգնական:

Նորա հայր ու մայր չունեն.
Սե չոր հացի կարօտ են.
„Աղքատներին ողորմած
Եղէք“, կասէ ձեզ Աստուած:

Մանկական խաղ.

Ա. Աշակերտ

(ասում է անգործ մանկանը)
Ո՛վ դու մանուկ ծաղկահասակ,
Հերիք անգործ պարապ ման գաս.
Զուր մի կորցնիր սոկի ժամերդ,
Թէ չէ տղետ, բիրտ կըմնաս:

Բ. Աշակերտ

Խղճա՛, խղճա՛ քո օրերին,
Արդէն անցաւ քո ութ տարին,
Ի՞նչ ես սովրեկ թափառելով,
Հասկացել ես չարն ու բարին:

Գ. Աշակերտ

Ձէ որ մեղք է խղճուկ հայրդ,
Որ կաշխատի՛ միշտ անդադար,
Թէ ի՞նչ է՛ իւր որդին մի օր
Գառնայ լաւ մարդ իրան համար:

Աշակերտաց խումբը

Գոնէ նայիր ու մեզ առ քեզ
Աշխատութեան օրինակ,
Եւ մի անգին ժամանակդ
Փշացընիլ շարունակ:

Ե՛կ, եկ, հերիք պարապ չըջիս,
Դորանից քեզ օգուտ չըկայ.
Ե՛կ վարժարան, կարգան մեզ հետ,
Որ խեղճ հայրըդ ուրախանայ:

Անգործ մ'անուկը

Ինչի՞ կըզամ ձեր վարժարան,
Որ զուր գերի հս դառնամ.
Ազատ, ուրախ փողոցներում
Լաւ չէ՞ խաղամ ու ման գամ:

Աշակերտաց խումբը

Մենք էլ երբ բոլորովին
Դասներս լաւ կըսերտենք,
Այն ժամանակ ազատ ուրախ
Խաղ կըխաղանք ու կ'երգենք:

Անգործ մ'անուկը

Հապա որ ձեզ վարժապետը
Միշտ կըծեծէ, կըպատժէ.
Մի՞թէ այդ վատ պատժարանը
Գալ ու նստելը արժէ:

Խումբը

Այստեղ ոչ թէ ծեծ ու պատիժ
Այլ ուսում են մեզ տալիս,
Միայն ծոյլ, վատ աշակերտը
Նախատուում է ու լալիս:

Անգործ մ'անուկը

Հապա որ միշտ հրամանով
Դուք կըկանգնէք, կընստէք,
Եւ ինձ նման ուղած բոլէն
Ազատ ման գալ կարող չէք:

Խումբը

Ով որ չունի կարգ ու կանոն,
Նա ասուում է անկիրթ մարդ:
Կարգ, կանոնը մանկանց համար
Են գովական սիրուն դարդ:

Ե՛կ, ասում ենք, եկ վարժարան,
Ձեռ կշտանալ թափառելով.
Ում ողում հս՝ գնան, հարցուր,
Մարդ կըդառնաս ուսումով:

Անգործ մ'անուկը

Ես էլ կըզամ, ես էլ կըզամ,
Ել չեմ չըջիլ պարապ, զուր.
Ես էլ ձեզ հետ միշտ կըկարդամ,
Ել չեմ ընկնիլ դռնէ դուռ:

Խումբը

Ե՛կ մեզ մօտ, եկ մեզ մօտ,
Քեզ կ'ընդունենք մեծ սիրով.
Միասին, միասին,
Խաղանք, խնդանք երգելով:

Բոլորը

Եկէք, եղբարք, թիկ-թիկ տանք,
Իրար գրկենք, ուրախանանք,
Քանի այդպէս դեռ մանուկ ենք,
Ուսում առնենք, խնդանք, խաղանք:
Դէ՛հ, եղբարք, դէ՛հ, եղբարք,
Ուրախ երգենք ու խաղանք:

Ոչ որ շունի մեզի նման
Ուրախ օրեր, զուարթ ժամեր,
Սշակերտաց կեանքն է անհոգ,
Սիրան է մարութ, գործն օգտաբեր:
Դէ՛հ, եղբարք, դէ՛հ, եղբարք,
Ուրախ երգենք ու խաղանք:

Կեցցէ, կեցցէ մանուկ հասակ,
Կեցցեն ուսում, խաղի ժամեր,
Կեցցէ յաւատ մեր վարժարան,
Կեցցենք և մենք, աշակերտներ:

Պար բռնենք ու երգենք,
Քանի որ իրար հետ ենք.
Տրայ լայ, լայ, լայ, լայ, լայ,
Տրայ լայ, լայ, լայ, լայ, լայ:

Տղայոց աղօթք.

Հայր մեր երկնաւոր, հայր ամեն մար-
դի. Դու ինձ ամեն օր տաա հազար բարի,
— կեանք, լոյս, կերակուր, հայր ու քաղցրիկ
մայր, մեծ ու փոքրիկ քոյր, անուշիկ եղ-
բայր: Իսկ ես ինչ ունիմ, որ ինչ տամ
Քեզի. առջևդ կրնկնիմ, կենամ աղօթքի.
„Շնորհդ տուր ինձ, որ ծնողներիս, ու-
սուցիչներիս և իմ մեծերիս լինիմ սիրելի,
իսկ Քեզ հաճելի“:

Առաւօտեան աղօթք.

Ո՛վ տէր մեր զթոտ,
Դու լոյս առաւօտ,
Ծագիր և մեզ մօտ
Քո լոյսդ անաղօտ:
Թող լուսաւորւին
Մեր միտք ու հոգին,
Որ Քո լոյս անւան
Լինինք փառաբան:

Յանուն Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն Սրբոյ ամէն:

Հայր մեր.

Հայր մեր որ երկնքումն ես, սուրբ լինի քո անունը. զայն քո թագաւորութիւնը. քո կամքը լինի երկրիս վրայ էլ, ինչպէս որ երկնքումն է: Մեր ամենօրւայ հացն մեզ այսօր էլ տուր: Թող մեր այն պարտքերը, որ քեզ պարտական ենք, ինչպէս որ մենք թողում ենք մեզ պարտ եղողներին: Թող չըտաս, որ մենք փորձանքի մէջ ընկնինք, այլ փրկիր մեզ չար բաներից, որովհետեւ միայն դու ունիս յաւիտենական թագաւորութիւն, զօրութիւն և փառք.—ամէն:

Տէրունական աղօթք.

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո. եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր: Թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեր թողումք մերոց պարտապանաց. և մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ն զմեզ ի չարէ. զի քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն:

Վ Ե Ր Զ

ՆԵՐՎԱՅԻՆ ՏԵՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. Աղայեանց՝ Ռուսմէն Մայրենի Լեզուի, ա. տարի . 25 կ.
2. » Ռուսմէն Մայրենի Լեզուի, բ. տարի . 40 կ.
3. » Ռուսմէն Մայրենի Լեզուի, գ. տարի . 55 կ.
4. Գէորգբէկեան՝ Փողովածու թուար. խնդ. Ամբ. թուեր 40 կ.
5. » » » » կոտոր. թուեր 50 կ.
6. Թումանեանց՝ Начальная Книга Русского Языка 25 կ.
7. Մանգլինեան՝ Նահապետական Աշխարհ. . 60 կ.
8. » Ընտանեկան Աշխարհ . . 25 կ.
9. » Գրեցազնական Աշխարհ . . 25 կ.
10. » Հենչէլի՝ բանաւորի գրաւոր հաշուելու
» խնդիրներ, առաջին երկրորդ տարի 40 կ.
11. » Բանաւորի գրաւ. հաշու. խնդ. գ. տարի 50 կ.
12. Տէր-Ղևոնդեան՝ Մայրենի Լեզու, առաջին տարի . 35 կ.
13. » Մայրենի Լեզու, երկրորդ տարի . 40 կ.
14. » Մայրենի Լեզու, երրորդ տարի . 50 կ.
15. » Մայրենի Լեզու, չորրորդ տարի . 65 կ.
16. » Մայր. Լեզուի. բաց. ձեռ. ա. տարուայ ձրի
» Մայր Լեզուի քերականութ. տարերքը,
» մասն առաջին . . . 30 կ.
17. » Մայրենի լեզուի քերականութեան
» տարերքը, մասն երկրորդ. . 40 կ.
19. » Հայերէլի՝ Սրբազան պատմ. Հին Կտակ. 50 կ.
20. » Սրբազան պատմ. Նոր Կտակարանի 50 կ.

1. Գրքերի վաճառումը կանխիկ է: Ապառիկ ոչոքի գիրք չի ուղարկուում, բայց ցանկացողների համար գրքերի արժէքը կարող ենք վերադիր տնել, որ նոքա վճարեն այն փաստային վարչութեանը կամ կանտորին, որի միջոցով պիտի ստանան գրքերի ծրարը կամ սնդուկը:

Դիմել՝ Николаю Теръ-Ревондянъ. Тифлисъ.

Հասցէս փոստատանի յայտնի է:

20733201

